

Lichtbakens van de middeleeuwen

Je weet reeds, dat tijdens de middeleeuwen de wetenschappen uit de Griekse en Romeinse oudheid spoedig vergeten waren. Maar op het gebied van de studiën betekent de 12e eeuw een tijd van herleving. De scholen die tijdens de vorige eeuwen waren gesticht, kenden nu een stijgend succes. Uit deze bisschoppelijke of stedelijke scholen gingen zich langzamerhand universiteiten ontwikkelen. De eerste ontstonden in Italië. In de 12e eeuw was de universiteit van Bologna het belangrijkste centrum voor juridische studies. Vooral het Romeinse recht, zoals dat door keizer Justinianus in 534 was opgetekend, werd daar onderwezen. Met de school van de glossatoren en later van de postglossatoren groeiden de rechtskundige principes, waarvan de vorsten en vooral keizer Frederik Barbarossa dankbaar gebruik maakten om hun aanspraken op een absoluut en universeel gezag tegenover de Kerk te staven.

Vanuit Italië, waar naast Bologna, ook universiteiten waren ontstaan te Padua, Modena, Pavia, Rome en Napels, verspreidde zich de nieuwe rechtsstudie over de Alpen en had een sterke invloed op het recht van Zuid-Frankrijk. De eerste universiteit van Frankrijk werd gesticht te Parijs. Een vriend van de Franse koning Lodewijk XI, Robert de Sorbon, deed belangrijke schenkingen aan de Parijse universiteit. Vandaar de naam Sorbonne, die oorspronkelijk werd gegeven aan de faculteit van theologie en later aan de gehele instelling. Later werden ook Montpellier, Toulouse en Orleans met zulke instelling verrijkt. Ook Oxford in Engeland kreeg in het begin van de 13e eeuw een universiteit. In Centraal-Europakwamen ze later op: Praag in 1347, Krakau in 1364, Wenen in 1365, Heidelberg in 1386 en Keulen in 1388.

middeleeuwse voorstelling van de wetenschappen

Uit de oude bisschopsscholen ontstaan, ontsnapten de universiteiten nochtans vlug aan het gezag van de bisschoppen en plaatsten zich onder het toezicht van de pausen. Dit feit schonk hun een internationaal karakter. Ze werden bevolkt door studenten uit alle Europese landen en professoren uit vele streken kwamen er hun lessen geven. In de 13e eeuw zijn

de twee beroemdste meesters te Parijs een Italiaan, de H. Thomas van Aquino, en een Duitser, Albertus de Grote.

De universiteiten telden gewoonlijk verscheidene faculteiten: godgeleerdheid, rechten, geneeskunde en kunsten. Deze laatste was een soort voorbereidende afdeling voor studenten van 16 tot 20 jaar. Hier werden de zogenaamde "vrije

De 12e eeuw betekent een herleving op het gebied van de studies. De eerste universiteiten ontstonden toen in Italië. Van daaruit verspreidde de nieuwe schoolinrichting zich over de Alpen. De 13e eeuw kende de opkomst van universiteiten in vele steden van West- en Centraal-Europa. Zij hadden een grote faam en trokken vele studenten aan.

kunsten" onderwezen. Nadien koken de studenten een specialiteit. Velen bezochten tijdens hun studies meerdere instellingen. Omdat men toen overal in het Latijn doceerde, ging dit zeer gemakkelijk. Verscheidene universiteiten kenden een grote faam: zo waren Salerno en Montpellier wijd en zijd bekend om hun geneeskundige studies, Bologna en Orleans legden daarentegen meer de nadruk op het rechtsonderwijs, terwijl Parijs en Oxford vooral op het gebied van de godgeleerdheid grote naam maakten. De theologie werd toen als de voornaamste wetenschap aangezien en steunde op de wijsbegeerte, die nochtans slechts ter verdediging van het geloof werd aangewend (apologie). Aan de universiteit volgde een student de lessen van een bepaalde meester of magister, die er zijn leerstoel had gevestigd en er op eigen risico zijn cursus doceerde. Hij nam examens af en had ook de zorg voor het geestelijk en materieel welzijn van zijn leerlingen. Slechts op het einde van de 12e eeuw ontstond een corporatie (vereniging) van professoren te Parijs en een van studenten te Bologna. Beide hadden hetzelfde doel: zelfbescherming en onderlinge hulp. Spoedig echter zou de corporatie voorschriften geven betreffende de studies, de examens en promoties. Daarmee werd de corporatie tegelijkertijd het besturende en het representatieve lichaam. De corporatie zorgde

voor de studiebelangen, terwijl de natie de behartiging van de geestelijke en materiële belangen van de studenten op zich nam. In de eerste plaats werd de natie opgericht ter bescherming van de rechten van vreemde studenten. Naarmate er minder buitenlanders de lessen volgden, verloor ze dan ook aan betekenis. Zo vermeerderde de invloed van de professoren op het bestuur van de universiteit. Terwijl de instelling oorspronkelijk geen eigen gebouwen had en slechts beschikte over de lokalen die door de magistraten werden gehuurd, ging de corporatie reeds bij het begin van de 13e eeuw deze taak op zich nemen en huurde of kocht de gebouwen waar de colleges werden gegeven. Zo beschikten de universiteiten reeds spoedig over eigendommen. Geleidelijk bemoeide de universiteit zich ook met het probleem de studenten een veilig onderdak te bezorgen. Tegen het einde van de 15e eeuw waren de studenten van de Sorbonne te Parijs door de statuten gedwongen, hun intrek te nemen in een hospitium of in een college. Rijke en voorname studenten leefden doorgaans in afzonderlijke kwartieren en hadden meestal bedienden om voor hen te zorgen!

Reeds tamelijk vroeg werd aan de Parijse universiteit het studiejaar ingedeeld in twee semesters. Het eerste semester begon op Sint Remigiusdag (1 oktober) en eindigde vóór de eerste zondag van de vasten; het tweede liep van de donderdag na het paasfeest tot de feestdag van de apostelen Petrus en Paulus (29 juni). Men schat het aantal collegedagen op 75 per jaar! De dagorde voor een student uit de 15e eeuw zag eruit als volgt: om 4 uur opstaan, van 5 tot 6 uur de eerste les, dan ontbijt, d.w.z. een stuk droog brood en daarna vrij tot 8 uur. Van 8 tot 10 uur werd de belangrijkste voormiddagles gegeven, gevolgd door een uur discussie. Dan ging men

middagmalen terwijl er werd voorgelezen uit een godsdienstig boek. Nadat de voormiddaglessen waren overhoord had men vrij tot 3 uur. Tot 5 uur werd dan de voornaamste namiddagles gegeven eveneens met een uur discussie. Dan avondmaal, herhaling van de namiddagles en om 8 uur, of 's zomers om 9 uur, bedtijd!

Alma Mater